

МЕГАТРЕНД УНИВЕРЗИТЕТУ
ФАКУЛТЕТУ ЗА КУЛТУРУ И МЕДИЈЕ
БЕОГРАД

ЗАВРШНИ РАД НА СТУДИЈАМА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА
(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

На основу одлуке Сената Универзитета од _____, пошто смо проучили урађену
ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ под називом:

КУЛТУРНО ПАМЋЕЊЕ ТРШЋАНСКИХ СРБА

кандидата: Мр Радмиле Михајловић подносимо следећи:
(звање, име и презиме кандидата)

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату, докторској дисертацији/ уметничком пројекту

(Елементарни подаци о кандидату, наслову рада, обиму и библиографским подацима)

Биографски подаци:

Мр Радмила Михајловић рођена је у Зрењанину 1961. Гимназију завршила у Зрењанину (1980), а Конзерваторијум "Санта Ђеђилија" - одсек соло певања у Риму (1989). Магистрирала у Београду, на Факултету музичких уметности (2002).

Професионална каријера:

Професионални је новинар, српски и италијански, члан УНС (2004) и Италијанске новинарске коморе (2006). Члан УКС од 2012. Дугогодишњи дописник из Рима за БК Телефакт, радија и ТВ Б92, периодичњака "Бре", листа "Глас јавности". Сарађивала је са „Илустрованом политиком“, писала за НИН, „Политику“, „Глас канадских Срба“ и бројне италијанске дневнике. Аутор ексклузивних ТВ емисија и репортажа италијанске државне ТВ куће РАИ. Професионални преводилац, члан италијанског Удружења преводилаца од 2005, судски вештак Трибунала у Риму од 2001, професор за српски језик при војном Центру за стране језике у Риму од 2003.

Од 1985. (друга година факултета) до 1992. је сопран солиста хора и оркестра италијанске државне тв куће РАИ. Од 1993. до 2007. је главни уредник и водитељ информативног радио програма РАИ на српском и на хрватском језику "Радио Рим". Од 2008. је менаџер РАИ за територију обе Америке и Аустралију сектора за маркетинг, дистрибуцију и комерцијализацију свих канала италијанске државне ТВ куће на овим просторима.

Од 2002. до 2005. је била саветник за Балкан "Федерутилитис"-а, гранског удружења 450 италијанских предузећа за енергију, воду и амбијент. Држављанин је Италије по специјалној концесији председника државе (1998), носилац прве хуманитарне дозволе УН за Југославију из Италије (1994), почасни гост и главни говорник 50. Српског дана

на Нијагари (1995), организатор и члан комисије првог и јединог гостовања дечијег фестивала "Златни цекин" у Србији и Црној Гори (2003), носилац признања Града Рима, италијанских региона, Радио Ватикана, добитник годишње награде Града Зрењанина за 2012. Добитник је Специјалне награде жирија за 2014. годину, књижевне награде "Черуљо" за књигу "За српску војску - једна заборављена прича".

Научна активност:

Књиге:

- *Stile italiano - савремена италијанска школа певања*, Гносос, Зрењанин, 2001.
- *Командир* (роман), Кровови, Нови Сад, 2003.
- *1943. Далмација, младости*, Арт-пројект, Зрењанин, 2008.
- *Југославија: април 1941 - септембар 1943. Италијански извори: документи о масакру Срба у Далмацији, Лици и Книнској крајини*, Удружење српских издавача, Београд, 2012.
- *За српску војску - једна заборављена прича*, Рим: Информације одбране, 2014. (Специјална награда жирија за 2014. годину, књижевне награде 'Черуљо')

Преводи:

- Финестра, Ајмоне: *Отишла без осврта*, Пјералдо едиторе, Рим, 2001.
- *Италијанско-српски технички речник сектора Мулти-утилитис*, Ачегас/АПС, Трст, 2005.
- Старчевић, Нада: *Ерос - шесто чуло*, Милано: Анима ед, 2005.
- Костић, Васко: *Преза - концентрациони логор*, Рим: Војно-историјски архив, 2013.
- Ђордани, Паоло: *За Српску војску*, публикација Специјалне канцеларије италијанске Ратне морнарице, Алфиери и Лакроа, Милано, 1917.

Дискографија:

- Архив РАИ, бројне сопранске деонице симфонијских сезона 1985 - 1992. (диригенти Карло Марија Ђулини, Фрибек де Бургос, Петер Мааг, Чарлс Франкомб, Енио Мориконе, итд)
- Архив Радио Ватикана, аудио снимци, сопран солиста 1985 - 1992.
- Антологија успаванки класика (ЦД), ВГС ед, Рим, 1996.

2. Предмет и циљ докторске дисертације/уметничког пројекта

2.1. Предмет докторске дисертације

Предмет истраживања у овој докторској дисертацији су културно памћење тршћанских Срба (које обухвата религију, школство, просветитељство, штампу, библиотеке, новинарство, културу) и присуство савремене српске културе у Трсту.

Значајан сегмент предмета докторске дисертације је анализа социјалног, образовног и културног профила тершћанских Срба. Теоријски и емпиријски преглед предмета истраживања захтевао је да се у категоријално-појмовном систему дефинишу два појма: културно памћење и национална култура у дијаспори, што је учињено кроз анализу фактора културолошког окружења и културних специфичности живота Срба у Трсту у оквиру доминантне италијанске културе.

Издвојен је као значајан сегмент истраживања однос религије и просветитељства, који се не може занемарити као аспект снажног утицаја традиције на живот Срба у Италији. У раду је апострофиран однос религије, школства, издаваштва и културе према одржању националног идентитета у дијаспори.

Посебан сегмент предмета истраживања у овој докторској дисертацији представља опис и научно објашњење улоге архивске грађе у процеса очувања националног идентитета и разјашњењу улоге тршћанских Срба у развоју италијанске културе.

Важан сегмент предмета истраживања у докторској дисертацији представља опис и научно објашњење улоге трајних споменика културе тршћанских Срба у предмету рада.

Просторно, предмет истраживања непосредно обухвата област града Трста и околине, посредно све области Италије у којима су били насељени Срби.

Временски, предмет истраживања је тежишно обухватио период од 18. до 20. века.

Дисциплинарно, предмет истраживања припада научном пољу друштвено-хуманистичких наука (културологија, социологија) и ужим научним областима архивистика, музеологија, журналистика.

2.2. Циљеви докторске дисертације

2.2.1. Научни циљеви докторске дисертације

Научни циљеви истраживања у овој докторској дисертацији били су: *опис* (опис), *класификација* и *типологизација* модела одржања културног памћења Срба у дијаспори (Италија).

Посебан ниво научног циља била је *анализа* социјалног, образовног и културног профила тршћанских Срба у циљу стварања компаративног модела за будућа истраживања живота Срба у дијаспори.

2.3. Друштвени циљеви докторске дисертације

Основни друштвени циљ израде докторске дисертације био је да се на основу резултата теоријско-емпиријског истраживања оформи јасна, општа слика о културолошким специфичностима Срба у Трсту, те да се на бази тих сазнања подстакну активности на формулисању јединственог модела изучавања културног памћења и његовог утицаја на развијање свесности о улози српске дијаспоре на развој матице и земаља у којима су Срби имали важну друштвену улогу од 18. до 20. века. То би могла бити добра основа за организовање модела истраживања ове теме у другим земљама и културама.

Осим тога, резултати истраживања у докторској дисертацији могу бити добра платформа за формулисање прецизних мисија, циљева и задатака државних органа и институција у смислу очувања српског културног наслеђа у иностранству.

Крајњи друштвени циљ израде ове докторске дисертације био је да се на основу добијених резултата из анализе двовековне српске традиције, понуди предлог новог,

јединственог и софистицираног концептуалног модела културним наслеђем ван граница Србије.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

(Објаснити да ли су хипотезе научно потврђене или оборене)

Из предмета и циља докторске дисертације формулисане су хипотезе које гласе:

3.1. Генерална (општа) хипотеза истраживања

- Уколико културни идентитет мањине снажно утиче, обликује и усмерава друштвена кретања свог већинског окружења, утолико преноси у нову средину вредности властитог културног памћења.

3.2. Посебне хипотезе истраживања

Посебна хипотеза (X-1): *Што су досељеници из Србије у Трст били образованији и што је њихов економски статус био виши, то је њихова веза с политичким, образовним и културним установама у матици била чвршћа, а идентитет боље очуван.*

Индикатори за прву посебну хипотезу: писани искази у научној и стручној литератури посвећени питањима националног идентитета, друштвено-хуманистичким наукама (културологија, социологија, журналистика, политикологија), налази експерата, познавалаца ове области.

Посебна хипотеза (X-2): *У кризним ситуацијама губљења веза са матицом, споменици културе постају епицентар културног памћења и стожер очувања културног идентитета мањине.*

Индикатори за другу посебну хипотезу: писани искази у научној и стручној грађи о споменичком благу, с посебним освртом на културне споменике тршћанских Срба.

Посебна хипотеза (X-3): *Развој савремених средстава масовног комуницирања успорава процес асимилације и омогућује социјално, етничко и културно прилагођавање без губљења веза с матицом.*

Индикатори за трећу посебну хипотезу: писани искази о улози савремених средстава масовног комуницирања у одржавању веза матице и дијаспоре.

Посебна хипотеза (X-4): *Нове генерације досељеника из Србије снажан су фактор пласирања српских културних вредности у Трсту и Италији.*

Индикатори за четврту посебну хипотезу: писани искази и статистички подаци о данашњој улози и моделима чувања српских културних вредности у Трсту и Италији.

4. Кратак опис садржаја

Садржај докторске дисертације кандидат је рашчланио на седамнаест логичких и међусобно повезаних структуралних чинилаца:

Увод као теоријски улаз у материју којом се докторска дисертација бави, назнака праваца којима се креће истраживање и појашњење иницијалне идеје истраживања.

Други структурални чинилац докторске дисертације обухвата разрађен методолошки оквир истраживања с тежиштем на формулацији проблема истраживања, одређењу предмета, циљева, хипотеза и начина истраживања, те научне и друштвене оправданости израде докторске дисертације.

Трећи структурални чинилац докторске дисертације посвећен је потпунијем теоријском оквиру истраживања с тежиштем на дефинисању категоријално-појмовног система у директној вези с предметом докторске дисертације, односно с акцентом на дефинисању појмова: културно памћење, те социјални, образовни и културни профил тршћанских Срба, који у постојећој домаћој теорији нису на адекватан начин дефинисани.

Четврти структурални чинилац докторске дисертације обухвата утицај српске цркве у Трсту и њен допринос уобличавању националне културе.

Пети структурални чинилац докторске дисертације посвећен је анализи утицаја српске школе у Трсту, односно значају образовања у кодификацији културног памћења народа у дијаспори.

Шести структурални чинилац докторске дисертације посвећен је анализи српског просветитељства у Трсту, односно улози коју су у томе имали Доситеј Обрадовић, Вук С. Караџић, Јоаким Вујић, Његош и др.

Седми структурални чинилац докторске дисертације бави се радом и улогом српске штампарије у Трсту.

Осми структурални чинилац докторске дисертације обухвата рад српске библиотеке у Трсту као чувара културног блага непроцењиве вредности.

Девети структурални чинилац докторске дисертације обухвата архивску грађу и сведочења из писама тршћанских Срба.

Десети структурални чинилац бави се српским новинарством у Трсту.

Једанаести структурални чинилац бави се генезом познатих српских породица у Трсту које су на различите начине учествовале у изградњи српске културе у овом италијанском граду.

Дванаести структурални чинилац рада разматра материјалне услове за развој српске културе у Трсту и потпору коју је добијала од тршћанских Срба.

Тринаести структурални чинилац разматра проблематику асимилације и заборавља кроз параболу успона и пада утицаја Трста у италијанској економији и култури.

Четрнаести структурални чинилац анализира одраз промена идеологија у Италији и одраз југословенства на српску заједницу у Трсту.

Петнаести структурални чинилац бави се православним гробљем у Трсту и његовим споменичким благом.

Шеснаести структурални чинилац посвећен је присуству савремене српске културе у Трсту и перспективама њеног развоја.

Седамнаести структурални чинилац су закључна разматрања и сумирање резултата истраживања.

5. Остварени резултати и научни допринос

(Конкретно навести допринос научној, стручној или уметничкој области)

Теоријско-емпиријски материјал презентован у овој докторској дисертацији потврдио је сву сложеност истраживања историјата, утицаја и постулата српских културолошких специфичности ван матичне државе.

У уводном, теоријском оквиру истраживања, кандидаткиња је указала на важност разумевања и поштовања улоге културног наслеђа Срба у различитих делова света. Генерацијске, миграционе и културолошке промене прете да минимизирају утицаје српске културе у европским земљама. Отуда, ауторка с правом закључује да ће се Србија наћи пред питањима која излазе из терије и праксе културе какву познајемо и прећи увелико на терен друштвено-хуманистичких наука, посебно културологије (с религијом) и архивистике, као виталних чинилаца разумевања културног наслеђа, и то на регионалним, националним и локалним нивоима. Последице нераздевања потребе за очувањем културног памћења већ су присутне у дијаспори и *de facto* наносе трајну штету српској култури и споменичком благу.

Резултати истраживања изнети у овој докторској дисертацији показали су неминовност и неопходност другачијег погледа на културно памћење Срба у дијаспори. Навођењем конкретних примера, кандидаткиња је указала на разноврсна питања и могуће одговоре на ове изазове, као и на различите начине и методе отклањања последица насталих у случајевима нераздевања механизма очувања културних специфичности.

Научни допринос ове докторске дисертације огледа се, пре свега, у теоријски коректном извођењу дефиниција категоријалних појмова ко што су: „културно памћење“ и „културни идентитет“ који су у нашој културолошкој теорији и пракси до сада били прешироко дефинисани, и у утврђивању коректне научне основе за успостављање јединственог савременог система управљања културним наслеђем на међународном нивоу, способног да одговори на нове изазове, ризике и претње настале убрзаном променама система вредности.

Истраживање културног памћења тршћанских Срба, без сумње, омогућиће научну критику и усавршавање досадашњих научних сазнања о актуелним системима очувања националног идентитета, као и њихову имплементацију у научну теорију и праксу, што такође представља значајан научни допринос ове докторске дисертације.

Посебан научни допринос ове докторске дисертације огледа се формирању новог и јединственог концептуалног модела за управљање културним и националним памћењем, компатибилног и интероперабилног с другим сличним системима у развијеним земљама, као и у провери и усавршавању примењених метода, техника и инструмената у истраживању сложених система културног памћења.

6. Закључак

(Навести да је докторска дисертација/уметнички пројекат урађена у свему према одобреној пријави, да је оригинално и самостално научно или уметничко дело и да су се стекли услови за његову јавну одбрану)

Докторска дисертација под називом: „Културно памћење трићанских Срба“ кандидата мр Радмиле Михајловић урађена је у складу с одлуком о одобравању израде дисертације. Кандидаткиња је тему обрадила на 284 стране, при чему 270 страна чини излагања о проблему и предмету истраживања.

Тема је сложена и мултидисциплинарна и припада научној области друштвено-хуманистичких наука, посебно научним дисциплинама културологије, историје, политикологије, комуникологије, архивистике, музеологије и религије. Због њене наглашене сложености, она је у теоријско-емпиријском смислу код нас била недовољно научно обрађена, а недостајао јој је и адекватно дефинисан категоријално-појмовни систем. Дисертација је писана коректним језиком науке, јединственим и јасним стилем.

Тема докторске дисертације је веома актуелна и биће актуелна све док постоје тенденције глобализације светског тржишта. Теоријска разрада предмета дисертације захтевала је прожимање битних теоријских ставова и искустава актуелне праксе и њихово смислено и аргументовано исказивање као сазнајне, научно и практично применљиве целине.

Одабрана литература и извори су примерени потребама рада како по квалитету садржаја, тако и по обиму. Коришћени извори дали су довољну основу за битна закључивања о проблему и предмету истраживања, као и за доказивање постављених хипотеза. Изворе и литературу кандидат је правилно и вешто користио, што се види из чињенице да је постављене хипотезе ваљано потврдио.

Комисија за оцену завршног рада/докторске дисертације је, на основу свега изложеног, закључила да је ова докторска дисертација оригинално и самостално научно дело кандидаткиње мр Радмиле Михајловић и да садржи наведене научне доприносе, те предлаже наставно-научном већу Факултета за културу и медије, Универзитета Џон Незбит да одобри њену јавну одбрану.

Место и датум:
У Београду, јуна 2016. године

Чланови Комисије за оцену
докторске дисертације:

1. Проф. др Миливоје Павловић ФКМ,
ментор
2. Проф. др Владимир Првуловић
ФМЕ, члан
3. Проф. др Љиљана Манић ФКМ,
члан